Tomasz Józef Zamoyski

uczeń
Ur. 26.8.1679, Zamość
Zm. 26.12.1725, Zwierzyniec

Dane rodziców

Marcin Zamoyski (1637-1689)

Anna Franciszka Gnińska (zm. 1704)

Wychowanie i wykształcenie

Po zakończeniu etapu edukacji domowej wraz z braćmi Marcinem i Michałem (uczył się wówczas wraz z nimi Jan Franciszek Zamoyski, najstarszy syn Marcina, młodo zmarły) rozpoczął naukę w Akademii Zamojskiej. W dniu 17 października 1689 roku, kiedy miał zaledwie dziesięć lat, wpisano go do metryki studentów, do klasy analogii. Po krótkim okresie nauki w Krakowie bracia ponownie studiowali na Akademii Zamojskiej, ucząc się, już na szczeblu akademickim, w jednej z klas wyższych (classes superiores). W roku 1694 Tomasza Józefa wybrano do rady studentów jako słuchacza klasy filozofii. Rok później wybrano go ponownie do sprawowania tej funkcji. W 1695 roku Tomasz Józef definitywnie zakończył studia w Zamościu.

Od 1695 roku bracia przebywali w Braniewie, uczęszczając do tamtejszego kolegium jezuickiego. Z albumu uczniów jezuickiego gimnazjum wynika, że wszyscy trzej Zamoyscy wpisali się do albumu uczniów dnia 26 listopada 1695 roku do klasy filozofii. Celem pobytu w braniewskim kolegium była przede wszystkim nauka języka niemieckiego przygotowująca podskarbiców do planowego Grand Tour.

Zagraniczna podróż edukacyjna, w którą wyjechał wraz z dwoma braćmi pod opieką dwóch preceptorów (jezuity Jana Krukowieckiego i szlachcica Jana Kamockiego), trwała ok. czterech lat (1697-1701). Bracia otrzymali instrukcję wychowawczą przygotowaną przez matkę, być może zredagowaną z pomocą innych osób. Podróż objęła kilka krajów (Śląsk, Czechy, Niemcy, Francja, Anglia, Niderlandy, Italia). Planowano również wyjazd na Półwysep Iberyjski, który nie doszedł jednak do skutku.

Młodzi Zamoyscy pobierali najpierw nauki u prywatnych nauczycieli w Pradze (1697-1698), następnie uczyli się na akademii jezuickiej w niemieckim Ingolstadt (peregrynanci immatrykulowali się na tamtejszym uniwersytecie 24 marca 1698 roku), następnie uczyli się pod kierunkiem zatrudnianych profesorów w Paryżu (1698-1700), a później w Rzymie (1700-1701). W międzyczasie zorganizowano wycieczkę krajoznawczą do Anglii i Niderlandów (1699). Ostatnim akcentem podróży było zwiedzanie Italii oraz ponowny pobyt w Pradze. Przedmiotami nauczania była historia, retoryka, polityka i ekonomia oraz język niemiecki i francuski, muzyka i taniec.

Etapy kariery dot. edukacji

Był autorem regularnie pisanych listów, w których informował matkę o swoich postępach w nauce, oraz ewentualnych perypetiach i problemach w przebiegu zagranicznej peregrynacji. Informował matkę m. in. o głębokim konflikcie z duchownym preceptorem Krukowieckim, który miał szczególnie ostry przebieg w Paryżu.

Fakty z życia osobistego

Był najstarszym z trzech braci. Został V ordynatem zamojskim, dziedzicząc tę godność po ojcu, posiadał także starostwa płoskirowskie i grodeckie. Był dwukrotnie żonaty. Najpierw z Teresą Potocką, a następnie z Antoniną

Zahorowską. Zmarł bezpotomnie.

Żył w XVII-XVIII wieku.

Bibliografia

Podmiotowa

1. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa, Archiwum Zamoyskich 547, Tomasz Józef Zamoyski, *Listy Tomasza Józefa Zamoyskiego do Anny Franciszki z Gnińskich Zamoyskiej*.

Przedmiotowa

1. M. Kamecka, *„Do cudzych krajów". Edukacyjne podróże szlachty polskiej do Francji w epoce saskiej*, Białystok, 2012.
2. M. Kozaczka, *Poczet ordynatów Zamoyskich*, Lublin, 2004.
3. A. Kucharski, *Grand Tour Tomasza, Michała i Marcina Zamoyskich z przełomu XVII i XVIII wieku*, Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym, 33, 2015.
4. M. Kamecka, *„Po naukę świata i ludzi." O zagranicznej edukacji Polaków czasów saskich*, Między barokiem a oświeceniem. Edukacja wykształcenie wiedza, S. Achremczyk, Olsztyn, 2005.